

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд
за придобиване на образователната и научна степен "Доктор" в

област на висше образование –5. Технически науки
професионално направление – 5.6. Материали и материалознание
специалност – Материалознание и технология на машиностроителните
материали

Автор: инж. Русчо Панайотов Маймарев

Тема: „Интензифициране процеса синтероване на прахови материали при наличие на течна среда в системи с ограничена разтворимост на компонентите”

Рецензент: доц. д-р инж. Тошко Маринов Ковачев,
катедра „Машиностроителна техника и технологии”, ТУ-Габрово

ОСНОВАНИЕ за изготвяне на рецензията: Заповед № 41/30.01.2014 г. на Ректора на ТУ-Габрово за избор на жури и Заповед № 60/10.02.2014 г. на Ректора на ТУ-Габрово за избор на рецензенти.

1. Общи данни за докторанта

Инж. Русчо Панайотов Маймарев е роден на 07.01.1983 г. в гр. Габрово. Завършва средното си образование в гр. Дряново през 2001 г. През 2006 завършва висше образование в ТУ – Габрово специалност „Технология на материалите и материалознание”.

Със заповед №411/06.10.2010 г. на Ректора на ТУ – Габрово е зачислен в редовна докторантура по научно направление 02.01.02. „Материалознание и технология на машиностроителните материали” със срок на обучение 3 г. с тема на докторантурата „Интензифициране процеса синтероване на прахови материали при наличие на течна среда в системи с ограничена разтворимост на компонентите” и с научен ръководител доц. д-р инж.Иван Н. Митев.

Докторантът е положил изпити съгласно индивидуалният си план както следва: по специалността – **отличен 5,75**; по „Прахова металургия” - **отличен 5,75**; по „Праховометалургични материали с конструкционно и инструментално предназначение” – **мн. добър 5** и чужд език – **добър 4,00**.

Отчислен е с право на зещита със заповед № 586/30.09.2013 г. на Ректора на ТУ – Габрово.

Въз основа на молба от инж. Русчо Панайотов Маймарев и на основание чл.28 и чл.29 от Правилника за прилагане Закона за развитие на академичният състав в Р.България и чл.10 от Правилника за придобиване на научни степени и звания заемане на академични длъжности в ТУ – Габрово със заповед № 735/04.12.2013 г. на Ректора на ТУ – Габрово е назначен разширен катедрен съвет на катедра „МТТ” за предварителна защита на дисертационният труд.

2. Характеристика на дисертационния труд

2.1. Тема и актуалност на дисертационния труд

Развитието на праховата металургия, като наука се обуславя от прогресивното нарастване на промишленото производство през последните години на ХХ век. Това е резултат, както от създаването на съвършено нови материали, така и от подобряване на експлоатационните характеристики на изработените от тях конструкционни детайли и инструменти. Благодарение на праховата металургия, през последните години стана възможно осъществяването на по-производителни и по-малко металоемки технологии. Въпреки всичко това на този етап праховата металургия не е достигнала все още своя максимум в развитието си. Обемът от производство на детайли получени по този метод постоянно нараства, разработват се нови материали и се създава ново оборудване.

Праховата металургия понастоящем се развива достатъчно интензивно, което е следствие преди всичко от високата икономическа ефективност на тази технология, а също така и от възможността да се получат материали с уникални свойства, които е невъзможно да се получат чрез конвенционалните технологии. При правилен подбор на праховете и техните технологични свойства може да се осигури широка гама от физико-механични характеристики на крайното изделие, което може да бъде както метално, керамично или съчетание на метал и неметални компоненти.

Обикновено процесите на спичане в праховата металургия се реализират в твърдо състояние, често за повишаване на ефективността им се прибегва до спичане при наличие на течна фаза.

Настоящото изследване основано на актуален и значим научен въпрос за интензифициране процеса синтероване на най-често използваната в практиката двукомпонентна система с ограничена разтворимост Fe – C, чрез добавяне в нея на леснотопима фаза - Cu (P, Sn).

2.2. Обзор на цитираната литература

Ако се съди по литературните източници към дисертационния труд, може да се заключи, че докторантът е навлязъл дълбоко в научния проблем. Общият брой на цитираните трудове е 164, от тях на латиница са 52 (над 30 %) и на кирилица 112. Част от тях са основни трудове: монографии и учебници, които се явяват, като класика в областта на разглеждания проблем, като [2, 3, 4, 10, 15, 16, 17, 19, 22,23, 28, 29, 30, 34, 41,43, 44, 78, 80, 81, 85, 90, 91, 92, 93, 94, 103 - 112]. Една част представляват списания, годишници и сборници от конференции, в които са публикувани изследвания от областта на дисертацията, като: [от 52 до 77]. Също така и литературни източници свързани с инструментариума, по-важни от които са [106, 108, 111]. Видно е, че докторантът е прегледал значителен брой публикации, което му е позволило, да се запознае и направи съответните изводи за съществуващите методи за получаване на изделия, чрез праховата металургия, така и с особеностите и техните недостатъци.

За преодоляване на последните той точно и обосновано формулира целта на дисертацията, изразяваща се в: **Интензифициране процеса синтерование на прахови материали при наличие на течна среда в системи с ограничена разтворимост на компонентите.**

За постигане на поставената цел е необходимо да се решат следните по-важни задачи:

1. Да се изследват особеностите при синтерование на праховометалургични конструкционни материали от дву- и многокомпонентни системи с пълна и ограничена разтворимост, както и на тези с пълна неразтворимост на компонентите;

2. Да се изследват повърхностните явления и влиянието им върху свойствата на металните прахове, както при твърдофазно спичане, така и при спичане в присъствие на течна фаза;

3. Да се оптимизира процеса синтерование при система с ограничена разтворимост от типа Fe-C-Cu;

4. Да се изследват механичните свойства на прахови материали от оптимизираната система Fe-C-Cu, при основна матрица изградена от различни видове железен прах – NC100.24; SC100.26 и ASC100.29.

2.3. Кратка аналитична характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите.

Дисертационната работа съдържа въведение, седем глави, списък с използваната литература и списък на публикациите свързани с доктората, изложени на 159 страници машинописен текст.

В първа глава е разгледана същността и особеностите на праховата металургия и областите на приложение. Оразени са:

- видовете легирани железни прахове;
- легиращите елементи в праховата металургия;
- същността на процеса синтерование.

Формулирана е целта и са набелязани основните задачи.

Във втора глава докторантът се спира на материалите за изследване: железни прахове, медни прахове и графитни прахове. Подробно разглежда методики за изследване:

- Методика за изработване на прахови образци
- Методика за определяне на плътността
- Методика за ситов анализ
- Методика за определяне течливостта на метални прахове
- Методика за определяне на насипна плътност
- Методика за определяне уплътняемост и формуемост
- Методика за определяне на якостни характеристики
- Методика за определяне твърдост по Викерс
- Методика за оптимизиране на технологични обекти по метода на приведените симплексни решетки.

В следващата глава автора е разгледал особеностите при синтероване на прахови конструкционни материали от дву- и многокомпонентни системи. Представени са експериментални резултати при твърдофазно спичане и спичане при наличие на течна фаза, като са разгледани трите основни системи за сплавяне – системи с пълна разтворимост, с ограничена разтворимост и системи с пълна неразтворимост на компонентите. Основно място е отделено на твърдофазното спичане и спичане в присъствие на течна фаза за праховометалургични сплави от системата **Fe-C**.

В четвърта глава са представени експериментални резултати за влиянието на повърхностните явления при синтероване на праховометалургични образци.

В глава пета докторантът прави оптимизация на процеса синтероване при наличие на течна фаза в система с ограничена разтворимост от типа **Fe-C-Cu**. Като резултат от оптимизацията са представени различни количествени съотношения на компонентите от оптимизираната тройна система.

Съобразявайки се с постигнатите оптимални резултати от предходната глава, са изработени прахови образци от тройната система с оптимална концентрация, чрез които са изследвани механичните свойства. Експерименталните резултати от якостните изпитвания, твърдостта и линейните промени при синтероване са представени в таблична и графична форма в шеста глава на разработката.

В заключение на разработката докторанта прави обобщаване на получените експериментални резултати описани като основни изводи и формулира приносите на разработката.

Следователно приносите в дисертацията се градят върху материал с висока степен на достоверност.

3. Приноси на дисертационния труд

Основните творчески приноси по докторантурата са свързани с оптимизиране на режима на синтероване на най-често срещаните прахови конструкционни материали – от системата **Fe-C**, чрез въвеждане към двукомпонентната система на трета компонента осигуряваща спичане при наличие на течна фаза.

Съгласно приетата класификация на приносите бих могъл да ги групирам по следния начин:

3.1. Формолиране или обосноваване на нова научна област (проблем) или нова теория (хипотеза)

- Дисертационният труд няма приноси в тази група.

3.2. Доказване с нови средства на съществени нови страни в съществуващи научни проблеми и теории

- Доказано е, компенсиращото действие на медта при синтероване на прахови образци от системата **Fe-C-Cu**.

- Доказано е, че в процеса на спичане в присъствието на течна фаза уплътняването на праховите образци от системата **Fe-C-Cu** преминава през три

етапа: *формиране на течна медна фаза и проникването ѝ между твърдите железни частици; уплътняване за сметка на протичащата прекристализация; образуването на твърди каркаси.*

- Доказано е, че за разлика от калая, медта се явява неутрална добавка при спичане с наличие на течна фаза и не влияе съществено върху перлиитообразуването при синтероване на желязо-въглеродни сплави.

3.3 Създаване на нови класификации, методи на изследване, нови материали, нови конструкции, технологии и други.

- Разработен е праховометалургичен конструкционен материал на база системата **Fe-C-Cu** и компонентите са оптимизирани по метода на приведените симплексни решетки.

3.4. Получаване на подвърдителни факти.

- резултатите потвърждават факта, че при твърдофазно спичане хода на процеса се определя от диаграмата на състояние на елементите изграждащи системата.

- потвърдено е, че при спичане в присъствие на течна фаза частиците с по-малка околна повърхност, обуславят по-големи якостни показатели.

- потвърдено е, влиянието на формата и повърхността на частиците върху технологичните свойства при синтероване.

3.5. Приноси свързани с практиката.

- разработени са номограми за определяне на якостните характеристики и твърдостта на синтерованите образци от системата **Fe-C-Cu** в зависимост от вида на железния прах, концентрацията на въглерод и плътността им.

- разработени са графични зависимости за настъпващите линейни изменения в размерите на желязо-въглеродни праховометалургични образци легирани с 2,5 % Cu при синтероване.

Всички приноси са публикувани в различни издания: списания, международни и национални конференции.

4. Публикации и цитирания на публикации по дисертационния труд

От прегледа на публикациите и изнесените доклади е видно, че

- от общо 7 бр. една е самостоятелна и шест са с научния ръководител, като в една, докторанта е на първо място.

Статиите и докладите обхващат всички глави с експериментален характер-100%. Материалите са представени на национални и международни конференции и са публикувани в национални и международни списания.

Липсва информация в настоящия момент за цитирания или използване на резултатите от дисертацията, но това бъдещето ще покаже, впредвид краткия период.

От всичко казано може да се заключи, че публикационната дейност е достатъчна за да могат резултатите от дисертацията да получат известност.

5. Авторство на получените резултати

От изложението на дисертацията, прегледа на публикациите, изнесените доклади и от личните разговори, които съм имал с докторанта смятам, че дисертацията е лично дело на докторанта **под вещото ръководство на научния му ръководител доц.д-р инж. Ив.Митев.**

6. Автореферат и авторска справка

Автореферата е направен съгласно изискванията и отразява основните положения разработени в дисертацията.

7. Забележки по дисертационния труд

Към дисертационният труд нямам критични забележки, които да поставят под съмнение достоверността на разработката и представените резултати. Единствено мога да препоръчам на автора, при евентуална бъдеща научна дейност да обърне внимание на инструментариума за изработка на пробите.

8. Заключение

Имайки предвид всичко казано за дисертационния труд считам, че той **отговаря** на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Представлява една завършена научно-изследователската разработка. Постигнатите резултати ми дават основание да **препоръчам** на **уважаемите членове на Научното жури да вземе решение инж.Русчо Панайотов Маймарев да придобие образователната и научна степен „Доктор”** в област 5. Технически науки, професионално направление 5.6. „Материали и материалознание”, научна специалност „ Материалознание и технология на машиностроителните материали”.

10.03.2014г.
гр. Габрово

Рецензент:

/ доц. д-р инж. Т. Ковачев/